

Effecting Factors on Academic Satisfaction; Viewpoint of Jahrom University of Medical Sciences Students

Dehghani A.* *MSc*, Baharlou R.¹ *MSc*, Ben Razi Ghabesh A.² *BSc*,
Farokh Abadi F.² *BSc*, Zarei Z.² *BSc*, Mahboudi L.² *BSc*

*Nursing Department, Nursing & Midwifery School, Jahrom University of Medical Sciences, Jahrom, Iran

¹Immunology Department, Medicine School, Jahrom University of Medical Sciences, Jahrom, Iran

²Nursing & Midwifery School, Jahrom University of Medical Sciences, Jahrom, Iran

Abstract

Aims: The growth and development of each society is affected by its trained people and identify the effective factors on academic satisfaction and providing them is a step towards sustainable development. This study aimed to determine effective factors on academic satisfaction from student's viewpoint.

Methods: This descriptive cross-sectional study was done with participation of 315 Jahrom University of Medical Sciences students using census sampling in 2012. Data gathered using a researcher-made questionnaire containing 44 questions that it was evaluating academic satisfaction in six individual, educational, ethical, management, welfare and professional dimensions. SPSS 16 and descriptive statistics were used for data analysis.

Findings: The most important variables related to academic satisfaction from students viewpoint were using qualified teaching staff for course presentation, confidence instill by teachers and administrators and good relationship with mutual respect between students and teachers, respectively. The least effective factors in academic satisfaction were holding classes in the morning, lecture teaching method and providing sufficient motivation and interest in students by teachers, respectively. Ethical and psychological dimensions were identified the most important factors associated with academic satisfaction from students' viewpoint.

Conclusion: Using qualified educational staff for courses presentation, confidence instills by teachers and administrators and proper communication with mutual respect between students and teachers are the most important effective factors in academic satisfaction from students' viewpoint. Also, ethical and psychological dimensions are the most important dimensions in academic satisfaction.

Keywords

Communication (<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/mesh/68003142>);

Curriculum (<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/mesh/68003479>);

Lectures (<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/mesh/68019531>);

Ethics (<http://www.ncbi.nlm.nih.gov/mesh/68004989>)

* Corresponding Author

Tel: +987913341508

Fax: +987913341509

Address: Nursing Department, Nursing & Midwifery Faculty, Jahrom University of Medical Sciences, Motahari Street, Jahrom, Iran

ali.dehghani2000@gmail.com

Received: September 6, 2013

Accepted: February 15, 2014

ePublished: July 7, 2014

عوامل موثر بر رضایتمندی تحصیلی؛ دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی جهرم

مقدمه

توجه به کیفیت آموزشی، هدف اول مدیران، اساتید و سیاست‌گذاران در امر سیاست‌گذاری نظام سلامت جامعه است. از این رو دانشگاه‌ها به دنبال تامین نیازها و انتظارات دانشجویان و افزایش میزان رضایتمندی آنها هستند. تامین رضایتمندی دانشجویان از عوامل رشد و ارتقای مراکز آموزشی است [۱]. با توجه به اینکه دانشجویان از ارکان اصلی دانشگاه‌ها هستند، توجه به عقاید و انتظارات آنها و آرایه بازخورد به ایشان می‌تواند به‌عنوان یک ابزار قابل قبول در جهت ارزیابی کیفیت مراکز آموزشی در نظر گرفته شود. بررسی میزان رضایت از تحصیل می‌تواند پایه‌ای برای راهنمایی دانشجویان و شاخصی برای بهبود عملکردها باشد و میزان موفقیت دانشگاه را نشان دهد. از سوی دیگر، بررسی رضایتمندی دانشجویان، در افزایش آگاهی از فرآیند آموزشی و کیفیت آن مفید بوده و گویای میزان توجه و علاقه دانشجویان به یادگیری و آموزش است [۳-۱].

رضایت از تحصیل، سازه‌ای تاثیرگذار در جریان تعلیم و تربیت است که شامل ادراک دانشجویان از برنامه‌های آموزشی، شرایط لازم برای مطالعه و همچنین رفتار و راهنمایی معلم است [۴]. علی‌رغم اهمیت فوق‌العاده سازه "رضایت از تحصیل" در تعلیم و تربیت، پژوهش‌های بسیار محدود از موانع اصلی برای تکامل این سازه به‌شمار می‌آید؛ به طوری که چگونگی شکل‌گیری رضایت از تحصیل از نکات مبهم در این سازه است [۵]. به دلیل چنین کمبودها و کاستی‌هایی، ناگزیر برای شناخت نسبت به رضایت از تحصیل به سازه "رضایت از زندگی" به‌عنوان یک سازه کلی که دربرگیرنده رضایت از تحصیل است، روی آورده می‌شود [۵، ۶]. لذا با توجه به این یافته‌ها، می‌توان رضایت از تحصیل را به‌عنوان مولفه رضایت از زندگی محسوب نمود که شامل بخشی از دیدگاه دانشجویان در مورد ادراک شخصی او از محیط تحصیلی است [۷].

عوامل متعددی در رضایتمندی تحصیلی دانشجویان تاثیرگذارند که بعضی فردی و بعضی دیگر محیطی هستند. برخی از پژوهشگران خاطرنشان کردند که فرهنگ و جو موسسه از عوامل محیطی است که می‌تواند روی رضایت از تحصیل اثر بگذارد [۸]. از سوی دیگر، جو یادگیری و آموزش از جمله محتوای دوره، روش و شیوه‌های تدریس، بازخورد، حمایت‌ها و شیوه‌های ارزش‌یابی می‌تواند رضایت دانشجویان از تحصیل را متاثر سازد. علاوه بر این، کل برنامه آموزشی، تیم آموزش و سیستم مدیریت دانشگاه از عواملی است که رضایت یادگیرنده را تحت‌الشعاع قرار می‌دهد [۹]. ویژگی‌های فردی نظیر جنس، قومیت، ناتوانی، سن، اهداف و انتظارات فردی [۱۲-۱۰] و همچنین متغیرهای تحصیلی از جمله تعداد افراد کلاس و پایه تحصیلی نیز از عواملی هستند که می‌توانند در ایجاد رضایتمندی تحصیلی دانشجویان نقش مهمی داشته باشند [۲]. علی‌رغم اهمیت رضایت از تحصیل در دانشجویان، تحقیقات محدودی در ایران و

علی دهقانی * MSc

گروه پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی جهرم، جهرم، ایران

رسول بهارلو MSc

گروه ایمنولوژی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی جهرم، جهرم، ایران

آرمینا بن‌راضی غابش BSc

دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی جهرم، جهرم، ایران

فروغ فرخ‌آبادی BSc

دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی جهرم، جهرم، ایران

زهرا زارعی BSc

دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی جهرم، جهرم، ایران

لیلا مهبودی BSc

دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی جهرم، جهرم، ایران

چکیده

اهداف: رشد و توسعه هر جامعه متاثر از نیروی آموزش‌دیده آن جامعه بوده و شناسایی فاکتورهای موثر در رضایتمندی تحصیلی و فراهم کردن آنها، گامی به سوی توسعه پایدار است. این مطالعه با هدف تعیین عوامل موثر بر رضایتمندی تحصیلی از دیدگاه دانشجویان انجام گرفت.

روش‌ها: این مطالعه توصیفی-مقطعی با مشارکت ۳۱۵ نفر از دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی جهرم به‌صورت سرشماری در سال ۱۳۹۱ انجام شد. ابزار جمع‌آوری اطلاعات، پرسش‌نامه محقق‌ساخته ۴۴سئوالی بود که رضایتمندی تحصیلی را در شش بُعد فردی، آموزشی، اخلاقی، مدیریتی، رفاهی و شغلی بررسی می‌نمود. آنالیز اطلاعات با استفاده از نرم‌افزار SPSS 16 و آمار توصیفی انجام شد.

یافته‌ها: مهم‌ترین متغیرهای مرتبط با رضایتمندی تحصیلی از دیدگاه دانشجویان به ترتیب شامل استفاده از کادر آموزشی مجرب برای آرایه درس، القای اعتمادبه‌نفس توسط اساتید و مسئولان و ارتباط مناسب همراه با احترام متقابل بین دانشجویان با اساتید بود. کمترین عوامل موثر در رضایتمندی تحصیلی نیز به ترتیب شامل برگزاری کلاس‌ها در نوبت صبح، شیوه تدریس سخنرانی و ایجاد انگیزه و علاقه کافی توسط اساتید در دانشجویان بود. ابعاد اخلاقی و روان‌شناختی، مهم‌ترین عامل مرتبط با رضایتمندی تحصیلی از دیدگاه دانشجویان شناخته شد.

نتیجه‌گیری: استفاده از کادر آموزشی مجرب برای آرایه درس، القای اعتمادبه‌نفس توسط اساتید و مسئولان و ارتباط مناسب همراه با احترام متقابل بین دانشجویان با اساتید، مهم‌ترین عوامل تاثیرگذار در رضایتمندی تحصیلی از دیدگاه دانشجویان هستند همچنین بُعد اخلاقی و روان‌شناختی، مهم‌ترین بُعد موثر در رضایتمندی تحصیلی است.

کلیدواژه‌ها: ارتباطات، برنامه آموزشی، سخنرانی، اخلاق

تاریخ دریافت: ۱۳۹۲/۰۶/۱۵

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۲/۱۱/۲۶

* نویسنده مسئول: ali.dehghani2000@gmail.com

مطالعات فوق که عوامل متعددی را به صورت پراکنده در رضایتمندی تحصیلی دانشجویان موثر دانسته‌اند، شناسایی عوامل موثر بر آن می‌تواند گام مهمی در جهت فراهم نمودن زمینه رشد و موفقیت دانشجویان باشد.

بنابراین مطالعه حاضر با هدف تعیین عوامل موثر بر رضایتمندی تحصیلی از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی جهرم انجام گرفت.

روش‌ها

تحقیق حاضر، یک مطالعه توصیفی- مقطعی است که در دانشگاه علوم پزشکی جهرم در سال ۱۳۹۱ انجام گرفت. جامعه آماری پژوهش کلیه دانشجویان پزشکی، پرستاری و پیراپزشکی (علوم آزمایشگاهی، هوش‌بری، اتاق عمل و بهداشت) دانشگاه علوم پزشکی جهرم بودند. محیط پژوهش نیز دانشکده پرستاری و پزشکی دانشگاه علوم پزشکی جهرم بود. مشارکت دانشجویان در مطالعه از نوع سرشماری بود و به همین دلیل کلیه دانشجویان محیط پژوهش و در دسترس که تمایل به شرکت در مطالعه داشتند، مورد مطالعه قرار گرفتند. به این ترتیب پرسش‌نامه‌ها بین کلیه دانشجویان (۷۰۰ نفر) توزیع و در نهایت ۳۱۵ پرسش‌نامه، تکمیل و جمع‌آوری شد.

ابزار جمع‌آوری اطلاعات، پرسش‌نامه محقق‌ساخته رضایتمندی تحصیلی بود که در دو بخش، شامل سئوالاتی در مورد خصوصیات دموگرافیک (جنس، تاهل، پایه تحصیلی و رشته تحصیلی) و سئوالاتی در ارتباط با عوامل موثر بر رضایتمندی تحصیلی دانشجویان علوم پزشکی طراحی شده بود. در این پرسش‌نامه ۴۴ سئوالی، عوامل موثر بر رضایتمندی تحصیلی دانشجویان شامل ۶ بُعد فردی (با ۴ سئوال، حداقل صفر و حداکثر ۱۶ امتیاز)، آموزشی و پژوهشی (با ۱۸ سئوال، حداقل صفر و حداکثر ۷۲ امتیاز)، اخلاقی و روان‌شناختی (با ۶ سئوال، حداقل صفر و حداکثر ۲۴ امتیاز)، مدیریتی و اداری (با ۵ سئوال، حداقل صفر و حداکثر ۲۰ امتیاز)، امکانات رفاهی و سخت‌افزاری (با ۶ سئوال، حداقل صفر و حداکثر ۲۴ امتیاز) و شغلی و حرفه‌ای (با ۵ سئوال، حداقل صفر و حداکثر ۲۰ امتیاز) بررسی شد [۲۷]. پرسش‌نامه مذکور بر اساس مقیاس پنج‌درجه‌ای لیکرت به صورت کاملاً موافقم، موافقم، نظری ندارم، مخالفم و کاملاً مخالفم بود که نمره صفر (کاملاً مخالفم) تا ۴ (کاملاً موافقم) به آنها تعلق گرفت. از این رو بعد از توزیع پرسش‌نامه‌ها بین دانشجویان و ورود داده‌ها بر اساس نمره‌های هر یک از آیتم‌ها، حداکثر نمره ممکن در هر بُعد به ترتیب در ۳۳٪ (به معنی میزان ارتباط کم آن بُعد با رضایتمندی تحصیلی)، ۶۶٪ (به معنی میزان ارتباط متوسط آن بُعد با رضایتمندی تحصیلی) و ۱۰۰٪ (به معنی میزان ارتباط زیاد آن بُعد با رضایتمندی تحصیلی) ضرب شد. به این ترتیب، امتیازات هر بُعد به سه قسمت تقسیم شد

سایر کشورها در رابطه با رضایت تحصیلی دانشجویان علوم پزشکی انجام شده است؛ از جمله در مطالعه فتاحی و همکاران به نقش آیتم‌های خدمت به جامعه پس از فارغ‌التحصیلی، موقعیت اجتماعی و میزان درآمد روی رضایتمندی تحصیلی در دانشجویان دندان‌پزشکی اشاره شده است [۱۳]. تحقیقاتی که در اکثر دانشگاه‌ها در زمینه‌های نگرش و رضایتمندی نسبت به رشته‌های تحصیلی دانشجویان انجام شده است، نشان‌دهنده نگرش نسبتاً خوب دانشجویان پزشکی به رشته‌های تحصیلی خود است که عواملی چون موقعیت اجتماعی مناسب و انگیزه‌های معنوی بر آن موثر بوده است، ولی نگرش خوبی نسبت به آینده شغلی نداشتند [۱۴، ۱۵]. صفری و همکاران در مطالعه‌ای، از نقش روش تدریس بر میزان رضایتمندی تحصیلی خبر دادند که نشان‌دهنده نقش مثبت تدریس به روش مباحثه بر میزان یادگیری و رضایت دانشجویان است [۱۵]. مطالعه امینی و همکاران، حکایت از رابطه میزان کسب مهارت و رضایتمندی تحصیلی دارد؛ بدین ترتیب که یادگیری مهارت‌های مهم به میزان کم به علت عدم نظارت اساتید موجب کاهش رضایتمندی تحصیلی آنها می‌شود [۱۴]. بررسی دیگری روی ویژگی‌های یک استاد خوب نشان می‌دهد که ارایه مطالب درسی به صورت جذاب، داشتن برنامه‌ریزی منظم در ارایه درس، شوخ‌طبعی و انعطاف‌پذیری با رضایتمندی دانشجویان رابطه مثبت دارد [۱۶]. مطالعه‌ای دیگر پیشنهاد می‌کند که ایجاد تناسب بین آموزش نظری و عملی، استفاده از اساتید با انگیزه، برگزاری منظم برنامه‌های آموزشی، ارتقای مستمر کیفیت آموزشی و نظم و استفاده از وسایل کمک‌آموزشی می‌تواند تا حد قابل توجهی باعث افزایش رضایتمندی تحصیلی کارورزان از این دوره شود [۱۷].

همچنین برخی از محققان به نقش احتمالی پیشرفت تحصیلی بر رضایت از تحصیل اشاره نموده‌اند [۸، ۱۸]. پژوهشگران معتقدند معدل نمرات دانشجو که معیاری از پیشرفت تحصیلی وی است، با رضایت از تحصیل در ارتباط است [۴] و افرادی که رضایت بیشتری از تحصیل داشته‌اند، از معدل بالاتری برخوردار هستند [۱۹، ۲۰]. برخی از مطالعات نیز بر این باورند که رضایت از تحصیل با انگیزه، شخصیت، پیشرفت تحصیلی و دستاوردهای حرفه‌ای فرد در ارتباط است [۲۱، ۲۲] و دانشجویانی که رضایت بیشتری نسبت به تحصیل خود دارند، برای دریافت نمره بهتر، تلاش بیشتری از خود نشان می‌دهند [۲۳، ۲۴]. این در حالی است که مالین و همکاران بیان کردند رضایت از تسهیلات و امکانات موجود در دانشگاه ارتباطی با معدل فرد ندارد. اما این پژوهشگران نشان داده‌اند که میزان رضایت کلی از دانشگاه با معدل دانشجویان ارتباط معنی‌داری دارد [۲۵]. با توجه به اینکه فقدان رضایتمندی تحصیلی، عدم کفایت اجتماعی- اقتصادی در آینده، اُفت عملکرد تحصیلی و در نتیجه، عدم موفقیت اجتماعی دانشجویان در جامعه و اُفول سازندگی کشور را در پی دارد [۲۶] و با توجه به نتایج حاصل از

و بر اساس میانگین نظرات دانشجویان در هر بُعد، نظرات آنها در سه بخش کم، متوسط و زیاد در جهت ارتباط با رضایتمندی تحصیلی دسته‌بندی شد. این پرسش‌نامه با مطالعه کتب علمی و مقالات موجود در ارتباط با رضایتمندی تحصیلی دانشجویان تهیه و طراحی شد و سپس روایی آن توسط ۱۰ تن از اساتید دانشگاه، بررسی و اصلاح شد و مورد تایید قرار گرفت. پایایی آن نیز با تکمیل پرسش‌نامه مذکور توسط ۲۰ نفر از دانشجویان واجد شرایط با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ با ضریب آلفای معادل ۰/۹۴ محاسبه شده و مورد تایید قرار گرفت.

به‌منظور رعایت اخلاق پژوهش، معرفی‌نامه از مدیریت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی چهرم به روسای دانشکده پزشکی و دانشکده پرستاری و مامایی ارایه و سپس پرسش‌نامه‌ها توسط افراد تیم تحقیق بین دانشجویان مورد پژوهش توزیع و بعد از کسب رضایت آگاهانه از دانشجویان جهت شرکت در مطالعه، تکمیل و جمع‌آوری شد. تحلیل آماری داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS 16 و آمار توصیفی انجام شد.

یافته‌ها

۲۲۵ نفر (۷۱/۴٪) از دانشجویان مورد مطالعه زن و ۲۲۶ نفر (۷۱/۷٪) مجرد بودند. ۱۳۰ نفر (۴۱/۳٪) از نمونه‌ها در سال دوم، ۱۲۵ نفر (۳۹/۷٪) در سال اول و ۶۰ نفر (۱۹/۰٪) در سال سوم مشغول به تحصیل بودند. ۱۰۶ نفر (۳۳/۶٪) از نمونه‌ها دانشجوی پرستاری، ۶۴ نفر (۲۰/۳٪) علوم آزمایشگاهی، ۵۳ نفر (۱۶/۸٪) هوشبری، ۴۱ نفر (۱۳/۰٪) اتاق عمل، ۲۸ نفر (۸/۹٪) بهداشت و ۲۳ نفر (۷/۳٪) پزشکی بودند.

مهم‌ترین عوامل تاثیرگذار در رضایتمندی تحصیلی از دیدگاه دانشجویان به ترتیب استفاده از کادر آموزشی مجرب برای ارایه درس، القای اعتمادبه‌نفس توسط اساتید و مسئولان و ارتباط مناسب همراه با احترام متقابل بین دانشجویان با اساتید بود. همچنین کمترین عوامل تاثیرگذار در رضایتمندی تحصیلی از دیدگاه دانشجویان به ترتیب برگزاری کلاس‌ها در نوبت صبح، شیوه تدریس سخنرانی برای ارایه مطالب و ایجاد انگیزه و علاقه کافی توسط اساتید در دانشجویان بود (جدول ۱).

دانشجویان به ترتیب تاثیر ابعاد اخلاقی و روان‌شناختی (۸۹/۸٪)، مدیریتی و اداری (۸۵/۴٪)، شغلی و حرفه‌ای (۸۴/۴٪)، رفاهی و سخت‌افزاری (۸۲/۲٪)، آموزشی و پژوهشی (۸۰/۶٪) و فردی (۷۴/۹٪) را بر رضایتمندی تحصیلی "زیاد" ارزیابی کردند.

بحث

بر اساس نتایج این پژوهش، مهم‌ترین متغیر مرتبط با رضایتمندی تحصیلی از دیدگاه دانشجویان، استفاده از کادر آموزشی مجرب برای ارایه درس بود. کادر آموزشی مجرب نه تنها متخصص مسایل

آموزشی، بلکه الگو و راهنمای فراگیران و مشاور و مشکل‌گشای دانشجویان است [۱۶]. در مطالعه صفدری و همکاران، مدرسان و دانشجویان، نقش استفاده از اساتید مجرب برای تدریس درس را در پیشرفت تحصیلی دانشجویان خیلی پُررنگ دانسته‌اند [۲۸] که با یافته مطالعه حاضر همخوانی دارد. به عقیده گیلسی، عدم تسلط به محتوای آموزش از جمله عواملی است که اعتمادبه‌نفس را در مدرس می‌کاهد و داشتن دانش و تجربه استاد در یاددهی مطالب از خصوصیات مهم است [۲۹]. یافته‌های مطالعه کرمان‌ساروی و همکاران نشان داد که اساتید و دانشجویان تسلط بر موضوع درس و داشتن علم و تجربه استاد را از اولویت‌های مهارت‌های تدریس مطرح نموده و تسلط بر محتوی و موضوع را از مهم‌ترین ویژگی‌های معلم می‌دانستند [۳۰]. لذا از آنجایی که کادر آموزشی در تمام سطوح، عمده‌ترین نقش را در هماهنگ‌نمودن نیازهای روزافزون جامعه و دانشجویان بر عهده دارند، ایجاب می‌نماید که کادر آموزشی مورد استفاده به‌منظور افزایش رضایتمندی تحصیلی و کیفیت یادگیری دانشجویان، مجرب، دارای بار علمی بالا و وجدان مسئولیت‌پذیر باشند [۱۶].

دومین عامل مرتبط با رضایتمندی تحصیلی از دیدگاه دانشجویان، القای اعتمادبه‌نفس توسط اساتید و مسئولان در دانشجویان بود. اعتمادبه‌نفس، رضایت فرد نسبت به خود و احساس ارزشمندبودن است؛ به این معنی که اگر اساتید و مسئولان مربوطه از روش‌های مختلف تقویت اعتمادبه‌نفس در دانشجویان بهره ببرند به طوری که دانشجویان از خودشان احساس رضایت داشته باشند، رضایتمندی تحصیلی آنها نیز افزایش خواهد یافت. از جمله نتایج مطالعه‌ای که در دبیرستان‌های تهران روی ۱۳۱۴ دانش‌آموز انجام گرفت، نشان داد که مفهوم رضایت از خود و اعتمادبه‌نفس با یکدیگر ارتباط داشته و ضمناً هر دو تاثیر مثبت و مشخصی بر رضایتمندی پیشرفت تحصیلی دارند [۳۱]. در مطالعه دیگری بین پیشرفت تحصیلی، خوش‌بینی و اعتمادبه‌نفس ارتباط مشاهده شد؛ در صورتی که بین اضطراب و بدبینی با پیشرفت تحصیلی ارتباط منفی وجود داشت. همچنین مطالعه‌ای در ایران، بین اعتمادبه‌نفس و پیشرفت تحصیلی رابطه معنی‌دار و مثبت نشان داد. هر چند برخی متخصصان رابطه بین این دو را مورد تردید قرار داده‌اند، اما گروهی بیان می‌کنند که اعتمادبه‌نفس منجر به تلاش بیشتر برای رسیدن به استاندارد بالاتر و پیشرفت تحصیلی بیشتر می‌شود. از طرفی، به اعتقاد جمعی از روان‌شناسان، مهم‌ترین ابزار انسان برای رسیدن به پیروزی و خوشبختی اعتمادبه‌نفس است و دانشجویان برای اینکه رضایتمندی تحصیلی و همچنین پیشرفت تحصیلی بهتری داشته باشند نیاز است که خود را از نظر جسمی، فکری، احساسی و عاطفی انسان خوب و باارزشی بدانند، به طوری که القای موارد فوق توسط اساتید در دانشجویان می‌تواند در رسیدن دانشجویان به افزایش رضایتمندی تحصیلی موثر واقع شود [۳۲].

جدول (۱) میانگین آماری نمرات مربوط به عوامل تاثیرگذار بر رضایتمندی تحصیلی از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی جهرم در سال ۱۳۹۱
(تعداد نمونه‌ها=۳۱۵ نفر)

میانگین	عوامل تاثیرگذار بر رضایتمندی تحصیلی
	بُعد فردی
۳/۰۸±۰/۹۶	میزان علاقه‌مندی به رشته تحصیلی
۲/۸۱±۱/۰۳	ایجاد انگیزه و علاقه کافی توسط اساتید در دانشجویان
۲/۹۸±۱/۰۳	تصور افراد جامعه از رشته تحصیلی
۳/۰۸±۰/۹۲	پویایی و مشارکت فعال دانشجویان در امر یادگیری
	بُعد آموزشی و پژوهشی
۲/۳۷±۱/۱۸	استفاده از شیوه تدریس سخنرانی برای ارایه مطالب درسی
۲/۸۲±۱/۰۶	استفاده از شیوه تدریس پرسش و پاسخ برای ارایه مطالب درسی
۳/۰۲±۰/۹۳	نقش فعال دانشجویان در ارزش‌یابی خود و اساتید
۲/۹۹±۰/۹۳	استفاده از شیوه‌های ارزش‌یابی مناسب
۳/۲۷±۰/۹۰	منطبق بودن محتوای علمی دروس ارایه‌شده با نیازهای علمی دانشجویان
۳/۳۳±۰/۸۵	حمایت دانشجویان از سوی اساتید در امور تحصیلی
۳/۰۷±۰/۹۱	مشارکت دانشجویان در تدوین برنامه‌های آموزشی
۳/۱۷±۰/۹۵	در اختیار دانشجویان قراردادن طرح درس و طرح دوره در شروع ترم تحصیلی
۳/۰۶±۰/۹۷	مشارکت دادن دانشجویان در امور پژوهشی
۳/۵۸±۰/۸۳	استفاده از کادر آموزشی مجرب برای ارایه دروس
۳/۱۴±۰/۹۶	مشاوره تحصیلی و روانی دانشجویان در طول ترم تحصیلی به‌طور منظم
۲/۸۹±۱/۰۵	مشارکت دادن دانشجویان در تنظیم طرح درس
۳/۰۹±۰/۹۹	ارزیابی مداوم و پیگیری وضعیت تحصیلی توسط استاد راهنما
۳/۰۹±۰/۹۵	مشاوره تحصیلی (روش‌های مطالعه و ادامه تحصیل)
۲/۹۹±۰/۹۳	ارزش‌یابی دوره‌ای از دانشجویان برای رفع موانع رضایت تحصیلی
۳/۰۰±۱/۰۱	استفاده از شیوه تدریس بحث گروهی برای ارایه مطالب درسی
۳/۳۳±۰/۸۳	وجود بخش‌های بالینی و آزمایشگاهی متنوع
۳/۰۴±۰/۹۵	روش‌های یادگیری دانشجویان
	بُعد اخلاقی و روان‌شناختی
۳/۵۲±۰/۷۸	ارتباط مناسب همراه با احترام متقابل بین دانشجویان با اساتید
۳/۳۲±۰/۸۱	احساس استقلال دانشجویان برطبق ضوابط در محیط کار و مراقبت درمانی
۳/۴۳±۰/۸۸	رعایت برابری و عدم تبعیض بین رشته‌های مختلف در کلیه امور
۳/۳۱±۰/۹۴	تشویق و قدردانی از دانشجویان موفق در کلیه امور
۳/۵۳±۰/۶۹	القای اعتمادبه‌نفس توسط اساتید و مسئولان
۳/۳۰±۰/۸۸	افزایش رضایت تحصیلی سبب افزایش رعایت اخلاق حرفه‌ای می‌شود
	بُعد مدیریتی و اداری
۳/۳۸±۰/۷۹	سیستم مدیریتی مناسب
۳/۲۳±۰/۷۹	ترسیم چشم‌انداز حرفه‌ای واقعی توسط مسئولان ذی‌ربط
۳/۳۷±۰/۹۲	آسان بودن شرایط برای ادامه تحصیل
۳/۴۳±۰/۸۲	ارایه خدمات آموزشی مناسب
۳/۴۵±۰/۸۴	سهولت امکان دسترسی به مدیران دانشگاه
	بُعد امکانات رفاهی و سخت‌افزاری
۳/۴۲±۰/۸۳	ساختار فیزیکی مناسب کلاس از جمله تعداد دانشجو و صندلی مناسب
۳/۴۶±۰/۸۳	امکانات رفاهی مناسب
۳/۳۹±۰/۸۴	استفاده از وسایل کمک‌آموزشی مناسب برای ارایه دروس
۳/۲۰±۱/۱۰	آشنایی دانشجویان با حقوق خود از جمله خدمات رفاهی و فرهنگی
۱/۵۱±۱/۳۳	برگزاری کلاس‌ها در نوبت صبح
۳/۲۰±۰/۹۶	برگزاری کلاس‌ها در نوبت عصر
	بُعد شغلی و حرفه‌ای
۳/۴۲±۰/۸۶	موقعیت و پرستیژ شغلی
۳/۳۳±۰/۷۹	درآمد شغلی مناسب در آینده
۳/۳۳±۰/۸۴	آماده‌سازی دانشجو برای پذیرش مسئولیت شغلی در آینده
۳/۲۵±۰/۹۵	رضایت شغلی افراد مشغول به کار در حرفه مورد نظر
۳/۲۱±۱/۰۰	امکان خدمت بیشتر به جامعه در آینده

می‌توان برای افزایش رضایتمندی تحصیلی و همین‌طور پیشرفت تحصیلی از روش‌های مختلف تقویت اعتمادبه‌نفس بهره برد. بنابراین توجه به عواملی از جمله اعتمادبه‌نفس دانشجو که منجر به رضایتمندی تحصیلی شده و مانع از ناراضی‌تبی از تحصیل می‌شود از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است [۳۳].

سومین عامل مهم و تاثیرگذار در رضایتمندی تحصیلی از دیدگاه دانشجویان، ارتباط مناسب همراه با احترام متقابل بین دانشجویان با اساتید بود. براساس نتایج مطالعه امینی و همکاران، ۷۶/۷٪ دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی چهرم معتقد بودند که مهارت‌های ارتباطی اساتید دانشگاه در ارزش‌یابی عملکرد آنها موثر است [۳۴]. همچنین در مطالعه‌ای که توسط کرمان‌ساروی و همکاران انجام شد، نتایج نشان داد که از دید دانشجویان مهارت‌های ارتباطی بیشترین اولویت ارزش‌یابی اساتید را شامل می‌شود و یکی از مهم‌ترین ملاک‌های مهارت‌های ارتباطی که دانشجویان مطرح نمودند احترام گذاشتن به دانشجویان بود که یکی از اساسی‌ترین نیازهای انسان از دیدگاه مازلو محسوب می‌شود [۳۰]. در فرآیند تدریس، احترام به فراگیران می‌تواند اهداف یادگیری را تحت تاثیر قرار داده و تسهیل نماید. در همین زمینه، در تحقیق سالمی و همکاران ۶۷/۵٪ دانشجویان و در تحقیق مبارکی و کلدوی ۹۶٪ دانشجویان انتظار دارند بر خورد‌های استاد محترمانه باشد [۳۵، ۳۶]. پژوهش دیگری نیز بر احترام متقابل برای ارتقای برقراری ارتباطات تاکید نموده است [۲۹]. نتایج مطالعه دی‌کارمان نیز نشان داد که دانشجویان برقراری ارتباط بین‌فردی را مهم‌ترین ویژگی مدرس بالینی اثربخش توصیف کرده‌اند [۳۷].

همچنین کمترین عوامل تاثیرگذار در رضایتمندی تحصیلی از دیدگاه دانشجویان در مطالعه حاضر به ترتیب شامل برگزاری کلاس‌ها در نوبت صبح، شیوه تدریس سخنرانی برای ارایه مطالب و ایجاد انگیزه و علاقه کافی توسط اساتید در دانشجویان بود. اینکه برگزاری کلاس‌ها در نوبت صبح تاثیری در رضایتمندی تحصیلی دانشجویان نداشته است شاید به این دلیل باشد که رشته‌های گروه پزشکی که در این مطالعه مورد بررسی قرار گرفتند عمدتاً در نوبت‌های صبح دوره‌های کارآموزی و کارورزی را می‌گذرانند که برای آنها میزان یادگیری از این دوره‌ها می‌تواند بازده موثرتر و رضایت بیشتری را ایجاد نماید و در نتیجه، ترجیح می‌دهند که دوره‌های آموزش بالینی خود را در نوبت‌های صبح سپری نمایند و لذا به برگزاری کلاس‌های تئوری در نوبت صبح تمایل نشان نمی‌دهند. نتایج مطالعه صفری و همکاران نشان داد که میزان یادگیری و رضایتمندی تحصیلی دانشجویان با استفاده از روش تدریس سخنرانی کمتر از روش مباحثه بوده است [۱۵] که با یافته مطالعه حاضر همخوانی دارد. تاثیر کم روش تدریس سخنرانی در رضایتمندی تحصیلی می‌تواند به این دلیل باشد که به دانشجویان فرصت تفکر که امری ضروری در یادگیری است، داده نمی‌شود و

دانشجویان به‌صورت غیرفعال مطالب را یاد می‌گیرند و زود هم فراموش می‌کنند [۱۵]. در مطالعه خان و فرید نیز رضایتمندی دانشجویان از روش یادگیری مبتنی بر حل مساله که زمان بیشتری برای مطالعه توسط دانشجویان ایجاد می‌کند نسبت به روش تدریس سخنرانی بالاتر بوده است [۳۸] که با یافته‌های مطالعه حاضر همخوانی دارد. همچنین از نتایج قابل توجه مطالعه حاضر این بود که ایجاد انگیزه و علاقه کافی توسط اساتید در دانشجویان نمی‌تواند در رضایتمندی تحصیلی دانشجویان تاثیر زیادی داشته باشد که این یافته با نتایج مطالعه یوسفی و همکاران که بیانگر ارتباط مستقیم و معنی‌دار بین انگیزش و پیشرفت تحصیلی بود، همخوانی ندارد [۳۹]. این در صورتی است که در این مطالعه دانشجویان یکی از مهم‌ترین عوامل تاثیرگذار در افزایش رضایتمندی تحصیلی خود را الفای اعتمادبه‌نفس در آنها توسط اساتیدشان دانستند. این یافته همچنین با نتایج مطالعه استاندیج و همکاران که بین میزان دست‌یابی به اهداف آموزشی و ابعاد مختلف انگیزه تحصیلی رابطه معنی‌داری را گزارش نمودند مغایرت دارد [۴۰].

براساس یافته‌های مطالعه، بُعد اخلاقی و روان‌شناختی به‌عنوان مهم‌ترین بُعد تاثیرگذار در رضایتمندی تحصیلی از دیدگاه دانشجویان شناخته شد. بهداشت روانی از مهم‌ترین مسایل جمعیت‌های مختلف، به‌خصوص جمعیت دانشجویی بوده که خود به‌تنهایی می‌تواند زمینه پیشرفت یا افت تحصیلی را برای دانشجویان ایجاد کند. نکته قابل توجه اینکه دانشجویان به‌دلیل تحصیل در دانشگاه و انتظارات بیشتر جامعه از آنها و به‌علت دوربودن از محیط خانواده و تحمل زندگی اجتماعی جدید و لزوم تطابق با فشارهای ناشی از مشکلات تحصیلی و با توجه به دشواربودن درس می‌توانند در معرض اختلالات روانی مثل افسردگی، شکایات جسمانی، کاهش عملکرد اجتماعی و بروز اضطراب‌های شدید قرار گیرند که این خود می‌تواند موجب افت تحصیلی و رضایتمندی، بروز تنش‌های فردی و اجتماعی، مشکلات ارتباطی در محیط دانشگاه و عدم شکوفایی استعدادها شود و از آنجا که سلامت روانی نقش عمده‌ای در کارکرد در تمام زمینه‌های فردی، خانوادگی و اجتماعی دارد [۴۱]. از دیدگاه دانشجویان نیز به‌عنوان مهم‌ترین بُعد تاثیرگذار در رضایتمندی تحصیلی عنوان شد. بنابراین با توجه به اهمیت شناسایی فاکتورهای موثر در رضایتمندی تحصیلی دانشجویان و با توجه به اختلاف قومیت‌ها، فرهنگ‌ها، خرده‌فرهنگ‌ها و مقاطع تحصیلی فراگیران در جوامع مختلف، انجام مطالعاتی در این زمینه در دانشگاه‌ها و جوامع مختلف توصیه می‌شود. همچنین با توجه به اینکه حیطه‌های مختلف اخلاقی و روان‌شناختی در پیشرفت و رضایت تحصیلی دانشجویان موثر بوده و می‌تواند در تمامی زمینه‌های فردی، خانوادگی، اجتماعی و شغلی فرد نقش بسزایی داشته باشد، لذا توجه بیشتر از طرف مسئولان

7- Hassan MM. Academic satisfaction and approaches to learning among United Arab Emirates university students. Soc Behav Personal. 2002;30(5):443-51.

8- Umbach PD, Porter SR. How do academic departments impact student satisfaction? Understanding the contextual effects of departments. Res High Educ. 2002;43(2):209-34.

9- El Ansari W, Oskrochi R. What 'really' affects health professions students' satisfaction with their educational experience? Implications for practice and research. Nurs Educ Today. 2004;24(8):644-55.

10- Gravener PA. Promoting active learning in large lecture classes. Nurs Educ. 1997;22(3):21-6.

11- Rhodes RS, Davis DC, Odom BC. Challenges and rewards of educating a profoundly deaf student. Nurse Educ. 1999;24(3):48-51.

12- Kinsella FE, Willaims WR, Green BF. Student nurse satisfaction: Implications for the common foundation programme. Nurse Educ Today. 1999;19(4):323-33.

13- Fattahi Z, Javadi Y, Nakhaee N. A survey on dentistry students' satisfaction with their discipline and some of the related factors. Stride Dev Med Educ. 2004;1(1):32-40. [Persian]

14- Amini M, Rezaei R, Saber M. A survey of junior medical student's attitude toward medicine and its future. Iran J Med Educ. 2002;2(Special issue of the articles of the Fifth National Conference on Medical Education):11-11. [Persian]

15- Safari M, Yazdanpanah B, Ghafarian H, Yazdanpanah Sh. Comparing the effect of lecture and discussion methods on students' learning and satisfaction. Irani J Med Educ. 2006;6(1):59-64. [Persian]

16- Gashmard R, Moetamed N, Vahedparast H. Faculty members' and students' veiwpoints on characteristics of a good university teacher in Boushehr University of Medical Sciences. Iran J Med Educ. 2011;11(1):48-57. [Persian]

17- Ala A, Rajaei R. Interns' satisfaction rate from educational status of emergency ward in Emam Reza Hospital of Tabriz during academic years of 2007-2008. Iran J Med Educ. 2010;10(3):238-45. [Persian]

18- Karemera D, Reuben LJ, Shillah MR. The effects of academic environment and background characteristics on student satisfaction and performance: the case of South Carolina State University's School of Business. Coll Stud J. 2003;37(2):298-308.

19- Lavin DE. The prediction of academic performance. Oxford: Russel Sage Found; 1965.

20- Keup JR. Promoting new-student success: Assessing academic development and achievement among first-year students. New Dir Stud Serv. 2006;114(Special Issue):27-46.

21- Elliott KM, Shin D. Student satisfaction: An alternative approach to assessing this important concept. J High Educ Policy Manag. 2002;24(2):197-209.

22- Tomlinson TM (Author, Editor), Walberg HJ (editor). Academic work and educational excellence: Raising student productivity (Series on Contemporary Educational Issues). San Pablo: Mccutchan Pub Corp; 1986.

23- Bean JP. Dropouts and turnover: The synthesis and test of a causal model of student attrition. Res High Educ. 1980;12(2):155-87.

24- Bean J, Bradley RK. Untangling the satisfaction performance relationship for college students. J High Educ. 1986;57(4):393-412.

25- Malin JT, Bray JH, Dougherty TW, Skinner WK. Factors affecting the performance and satisfaction of adult men and women attending college. Res High Educ. 1980;13(2):115-30.

دانشگاه‌ها به ابعاد اخلاقی و روان‌شناختی دانشجویان توصیه می‌شود. لازم به ذکر است که مطالعه حاضر محدود به دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی جهرم است، لذا در تعمیم‌پذیری نتایج باید احتیاط نمود.

نتیجه‌گیری

استفاده از کادر آموزشی مجرب برای ارایه دروس، القای اعتمادبه‌نفس توسط اساتید و مسئولان و ارتباط مناسب همراه با احترام متقابل بین دانشجویان با اساتید، مهم‌ترین عوامل تاثیرگذار در رضایتمندی تحصیلی از دیدگاه دانشجویان هستند. همچنین بُعد اخلاقی و روان‌شناختی، به‌عنوان مهم‌ترین بُعد تاثیرگذار در رضایتمندی تحصیلی دانشجویان شناخته می‌شود.

تشکر و قدردانی: از کلیه دانشجویان مشارکت‌کننده در مطالعه که ما را در انجام این طرح یاری فرمودند و همچنین معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی جهرم برای حمایت مالی طرح حاضر، تشکر و قدردانی می‌شود.

تاییدیه اخلاقی: مقاله حاضر حاصل طرح تحقیقاتی مصوب دانشگاه علوم پزشکی جهرم به شماره تاییدیه اخلاقی ۵۴۳/آد توسط شورای اخلاق و شورای پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی جهرم است.

تعارض منافع: موردی توسط نویسندگان گزارش نشده است.

منابع مالی: این مقاله نتیجه طرح تحقیقاتی مصوب دانشگاه علوم پزشکی جهرم است. نیازهای مالی این مطالعه توسط معاونت پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی جهرم تامین شده است.

منابع

1- Baykal U, Sokmen S, Korkmaz S, Akgun E. Determining student satisfaction in a nursing college. Nurse Educ Today. 2005;25(4):255-62.

2- El Ansari W, Oskrochi R. What matters most? Predictors of student satisfaction in public health educational courses. Pub Health. 2006;120(5):462-73.

3- El Ansari W. Student nurse satisfaction levels with their course: Part 2-effect of academic variables. Nurse Educ Today. 2002;22(2):171-80.

4- Vittorio Caprara G, Barbaranelli C, Steca P, Malone PS. Teachers' self-efficacy beliefs as determinants of job satisfaction and students' academic achievement: A study at the school level. J Sch Psychol. 2006;44(6):473-90.

5- Lent RV, Taveira MD, Sheu H, Singley D. Social cognitive predictors of academic adjustment and life satisfaction in Portuguese college students: A longitudinal analysis. J Vocat Behav. 2009;74(2):190-8.

6- Lizzio A, Wilson K, Simons R. University Students' Perceptions of the Learning Environment and Academic Outcomes: implications for theory and practice. Stud High Educ. 2002;27(1):27-52.

- medical students about evaluation of faculty teaching experiences. *J Semnan Univ Med Sci.* 2008;9(3):171-8. [Persian]
- 35- Yaghobian M, Yaghobi T, Salmeh F, Golmohammadi F, Safari H, Savasari R, et al. Comparing the effect of teaching using educational booklets and lecture along with educational booklets on nurses' knowledge about professional laws and regulations. *Iran J Med Educ.* 2010;9(4):372-80. [Persian]
- 36- Mobaraki A, Koldvi A. The specialities of a good master from the viewpoint of students of Yasouj University of Medical Sciences 2007. *Dena.* 2007;2(2):55-60. [Persian]
- 37- deGuzman AB, Ormita MJ, Palad CM, Panganiban JK, Pestaño HO, Pristin MW. Filipino nursing students' views of their clinical instructors' credibility. *Nurse Educ Today.* 2007;27(6):529-33.
- 38- Khan I, Fareed A. Problem-based learning variant: Transition phase for a large institution. *J Pak Med Assoc.* 2001;51(8):271-4.
- 39- Yousefi A, Ghassemi G, Firouznia S. The Relationship between academic motivation and academic achievement in medical students of Isfahan University of Medical Sciences. *Iran J Med Educ.* 2009;9(1):79-84. [Persian]
- 40- Standage M, Treasure DC. Relationship among achievement goal orientations and multidimensional situational motivation in physical education. *Br J Educ Psychol.* 2002;72(1):87-103.
- 41- Moghadassi J, Mardani A, Nikfarjam M. Efficacy of consoling guidelines on decreasing of psychological problems of newly arrived students of Shahrekord university of medical sciences. *Shahrekord Univ Med Sci J.* 2005;7(2):35-42. [Persian]
- 26- Sheykholeslami R, Ahmadi S. The relationship between emotional intelligence and academic satisfaction in students. *J Behav Sci.* 2011;5(2):135-42. [Persian]
- 27- Refahi SAA, Shamsi A, Ebadi A, Saeed Y, Moradi A. Comparison of military and civilian life style of people with hypertension. *J Health Promot Manag.* 2012;1(4):43-50. [Persian]
- 28- Safdari Dehcheshmeh F, Delaram M, Parvin N, Kheyri S, Frouzandeh N, Kazemian A. The viewpoints of students and educators, in faculty of nursing and midwifery of Shahrekord University of Medical Sciences, about the effective factors in academic improvement of students, 2004. *Shahrekord Univ Med Sci J.* 2007;9(3):71-77. [Persian]
- 29- Gillespie M. Student-teacher connection: A place of possibility. *J Adv Nurs.* 2005;52(2):211-9.
- 30- Kerman Saravi F, Navidian A, Navabi Rigi ShD. Nursing student and teachers' viewpoints toward priorities in teachers evaluation. *Iran J Nurs.* 2011;24(72):18-28. [Persian]
- 31- Fathi Ashtiani A. Evaluation of the characteristics features of adolescents and its relationship to academic achievement. *Kowsar Med J.* 1998;3(3):91-5. [Persian]
- 32- Huntsinger ET, Luecken L.J. Attachment relationships and health behavior: The mediational role of self-esteem. *Psychol Health.* 2004;19(4):515-26.
- 33- Hosseini MA, Dejkam M, Mirlashari J. Correlation between academic achievement and self-esteem in rehabilitation students in Tehran University of Social Welfare & Rehabilitation. *Iran J Med Educ.* 2007;7(1):137-41. [Persian]
- 34- Amini M, Honardar M. The view of faculties and